

Schilderen van muren en plafonds

Inleiding:

Schilderwerk aan muren en plafonds met natuurverf wijkt eigenlijk niet zo veel af van hetzelfde werk met synthetische verven. De voorbereiding is en blijft belangrijk of je nu met natuurverven werkt of niet. Toch is het belangrijk om een aantal zaken eens op een rij te zetten, al is het maar om eventuele mislukkingen te vermijden.

Het belangrijkste voor de start is een juiste beoordeling van de ondergrond. We gaan dan ook wat dieper in op een aantal verschillende ondergronden die kunnen voorkomen in een doorsnee particuliere woning.

Deze beschrijving is gebaseerd op praktijkervaring die binnen Tintelij n opgedaan werd gedurende jaren. De beschrijving is dusdanig opgesteld dat ze een nuttige leidraad biedt voor 'doe-het-zelvers'. Tintelij n kan echter niet verantwoordelijk gesteld worden indien er iets misloopt tijdens de werken of indien het resultaat niet beantwoordt aan de verwachtingen. Er wordt steeds aangeraden om eerst een test te doen.

Vorbereiding ondergrond

Oude kalkmortelbepleistering

In een groot deel van de oudere woningen zullen de muren en plafonds bepleisterd zijn met een kalkmortel. Deze is samengesteld uit luchtkalk en zand en meestal een vezelmateriaal of dierlijk haar. Veelal is de mortel vrij zanderig en niet zeer hard. Aan de oppervlakte bevindt zich doorgaans een hardere toplaag. Het gebeurt vaak dat er op verschillende plaatsen barsten zijn of dat bepaalde delen van de mortel los zitten van de baksteen. De pleisterlaag kan geschilderd zijn (ettelijke keren) of behangen.

Op zich is er niks mis met de pleisterlaag in kalkmortel. Het past perfect bij de opbouw van de oude huizen die ook met kalkmortel gemetst zijn. Kalkmortel heeft goede vochtregulerende eigenschappen indien niet overschilderd met een afsluitende verf.

Verwijderen behangpapier

Indien er behang aanwezig is dient dit uiteraard eerst verwijderd te worden voor een mooi resultaat. Oud behangpapier overschilderen geeft zelden een mooi resultaat. Er zitten altijd wel wat stukjes los. Overschilderen van behangpapier zorgt er ook voor dat het later moeilijker te verwijderen is. Verwijder het papier door het eerst voldoende te bevochtigen met warm water of gebruik een stomer. Zorg dat alle kleine stukjes verwijderd worden.

De lijmresten moeten eveneens weggewassen worden. Behanglijm lost op in water en zou later problemen kunnen geven bij het schilderen. Verwijder de lijm door warm water te gebruiken met een schuurspons of gebruik een specifiek in de handel verkrijgbaar product voor het verwijderen van behanglijm.

Verwijderen loszittende verf

Alle loszittende en afschilferende verf moet verwijderd worden. Verf die niet goed (meer) hecht kan bij het overschilderen los komen door de krimpspanning die optreedt bij het drogen.

De beste resultaten bereikt men met een zeer scherpe verfkraaber. In de handel zijn goede krabbers te koop met verwisselbare mesjes. Als de verf echt los zit gaat afsteken sneller, gebruik dan een redelijk breed en scherp plamuurmes.

Veelal is er vroeger geschilderd met olieverven waarover later een gewone muurverf werd gebruikt. Deze muurverf komt in veel gevallen los. Best is om deze muurverf volledig te verwijderen. Het is een hele klus maar is de enige garantie op een goed resultaat.

Afwassen

Vooraleer schildertaken aan te vatten begin steeds met afwassen. Vuil en vet zorgt voor slechte hechting van verf of andere producten. Gebruik een ontvettend middel in het afwaswater. Spoel voldoende na.

Voorschuren

Indien men de apparaten ter beschikking heeft kan men beginnen met de oppervlaktes volledig voor te schuren. Oneffenheden kan men zo voor een groot deel reeds wegschuren wat verder plamuurwerk veel gemakkelijker maakt. Gebruik bij voorkeur een schuurmachine waar men een industriële stofzuiger op aansluit. Maak anders gebruik van een degelijk stofmasker. Let in elk geval op met het schuren van oude verflagen. In oude verf kan er nog lood verwerkt zitten dat bij het schuren kan vrijkomen.

Herstellen barsten, scheuren en loszittende delen

Voor een duurzaam resultaat wordt de voorbereiding best grondig aangepakt. Eerst wordt begonnen met het uitkappen van alle loszittende delen van het pleisterwerk. Loszittende delen worden gevonden door het stelselmatig betikken van het oppervlak. Waar de pleister hol klinkt zit deze los. Kleinere scheurtjes in het pleisterwerk worden uitgekrabd. Daarna wordt het geheel stofvrij gemaakt. Best kan men nu de plaatsen die uitgekapt en uitgekrabd zijn **fixeren**. Deze zijn zeer stoffig en bieden niet genoeg hechting voor de herstellingen. Gebruik een relatief sterk fixatief (vb. op basis van olie). Laat voldoende uitdrogen.

Hierna kunnen de grote gaten opgestopt worden met **natuurgips**. Dikwijls is een grote scheur in het pleisterwerk veroorzaakt door een onderliggend probleem. Breng desgewenst een versterkend gaas aan in de gips om een scheur in de baksteen te overbruggen. Na uitdrogen van de gips is het meestal nog nodig om de herstelling bij te werken met een plamuur. Plamuur wat verder uit dan de herstelling om bruuske overgangen te vermijden.

De kleinere scheurtjes (reeds uitgekrabd) in het pleisterwerk worden opgevuld met een **gipsplamuur**. Opvullen zal 2 à 3 keer moeten herhaald worden wegens de krimp die optreedt in de plamuur. Breng een versterkend gaas aan in de plamuur om de scheur te overbruggen. Plamuur wat breder uit dan de scheur om sterke overgangen te vermijden.

Kies de geschikte plamuur voor de ondergrond waar je mee geconfronteerd wordt. Niet alle plamuur is geschikt om te gebruiken op geschilderde ondergronden. Let zeker op indien er geschilderd is met een 'niet zuigende verf' zoals bijvoorbeeld een olieverf. Doe de test door het oppervlak te bevochtigen. Indien het water niet wegtrekt is de ondergrond 'niet zuigend'. Er zijn maar weinig plamuursoorten geschikt om te gebruiken op deze ondergronden. Ga naar een speciaalzaak.

Kies voor de eindlaag plamuur die voldoende fijn is. Een verschil in structuur van de ondergrond zorgt voor een verschil in lichtinval wat uiteindelijk zorgt voor een meer of minder donkere vlek na het schilderen.

Volg dezelfde werkwijze voor het opvullen van kleinere gaatjes of putjes.

Wie werkelijk een gaaf resultaat wil zal dikwijls het volledige oppervlak moeten uitplamuren. Dit is echter niet voor iedereen een haalbare kaart, enige ervaring is vereist.

Schuren

Alle herstelde delen dienen nu, na volledige uitdroging, geschuurd te worden. Gebruik bij voorkeur een schuurmachine waar men een industriële stofzuiger op aansluit. Maak anders gebruik van een degelijk stofmasker. De grootte van de oneffenheden en het soort plaamuur bepalen de korrelgrootte van het schuurpapier. Te fijn papier volgt het oppervlak te veel en schuurt de oneffenheden niet weg, te grof papier maakt krassen. Meestal zal een korrel 150 à 220 geschikt zijn. Een kwalitatieve schuurmachine levert een beter schuurresultaat dan een goedkopere. Kleinere herstellingen kan men uiteraard ook met de hand schuren. Gebruik hierbij een stofmasker.

Fixeren

Best kan men nu alle plaatsen die geplamuurd en geschuurd zijn fixeren. Dit bevordert de hechting van de verf. Indien de oorspronkelijke pleisterlaag nog nooit geschilderd is geweest kan men de volledige oppervlakte fixeren. Gebruik hiervoor een licht watergedragen product (vb; op basis van cellulose en boomharsen).

Het oppervlak staat nu schilderklaar.

Optioneel: behangen met vlies

Oppervlakken met veel barsten kan men eventueel behangen met een vlies om te vermijden dat de barsten zich weer doorzetten door het schilderwerk. Dit is in veel gevallen nodig bij oude plafonds. Deze zijn veelal gepleisterd op houten latjes en in de loop der jaren hier en daar wat losgekomen. Doe de voorbereiding als hier boven beschreven.

Behandel het oppervlak met een voorlijm of een verdunde lijm. Een natuurlatexlijm is uitermate geschikt voor het verlijmen van vliesbehang.

Het behangen zelf kan met een volledig effen vlies (vb op basis van cellulose en polyester), na schilderen ziet men niet meer dat er behangen is. Dit vereist wel dat de stroken behang zeer nauw aansluiten onderling (zodat geen naad zichtbaar is).

Oude gipsbepleistering

De voorbereiding van de ondergrond verschilt niet van wat hierboven beschreven staat voor de oude kalkmortelbepleistering. In de regel zal de gipsbepleistering in betere staat zijn dan de kalkmortelbepleistering (minder poederend). Gipsbepleistering wordt ook nog maar minder lang toegepast in onze contreien, waardoor ze per definitie ook minder oud is dan de kalkbepleistering. Er kunnen wel barsten voorkomen, behandel die zoals hierboven beschreven.

Nieuwe gipsbepleistering

Het nieuwe pleisterwerk dient in elk geval volledig uitgedroogd zijn vooraleer verder te werken. Ook in nieuw pleisterwerk kunnen er barstjes voorkomen. In nieuwbouwwoningen kunnen die zich gedurende de eerste jaren manifesteren.

Afhankelijk van de kwaliteit van het pleisterwerk en het beoogde resultaat kan er direct geschilderd worden of worden er toch eerst putjes en krasjes hersteld met een gipsplamuur. In sommige gevallen wordt het pleisterwerk best eens volledig (licht) geschuurd om oneffenheden weg te werken.

Gipsplaten

Bij gipsplaten dienen de voegen nauwgezet te worden opgevuld met gipsplamur. De naden worden eerst gewapend met specifiek daarvoor geschikte netvliesband. Het uitplamuren van de voegen gebeurt best in 3 keer, hierna worden de geplamuurde zones licht geschuurd. Het is van het allergrootste belang dat er geen reliëfverschil is ter plaatse van de naden. Controleer dit op een paar plaatsen door er een scherpe rechte lat op te zetten en te kijken of deze volledig aansluit. Indien het plamuurwerk niet perfect is uitgevoerd zal dit na het schilderen zichtbaar worden. De naden tekenen zich dan in een regelmatig patroon af.

Na het plamuren en schuren dient men de volledige oppervlakte fixeren. Gebruik hiervoor een licht watergedragen product (vb; op basis van cellulose en boomharsen).

Gipsvezelplaten

Gipsvezelplaten zijn minder glad dan gipsplaten. Dit zorgt er voor dat de uitgeplamuurde en geschuurde naden gladder zijn dan de platen zelf. Eens geschilderd zal dit zeer goed zichtbaar zijn. Voor een aanvaardbaar resultaat is het dus eigenlijk nodig om de platen volledig uit te plamuren.

Schilderen zelf

Vooraleer te beginnen zorg voor een goede organisatie van de werkplek en het materiaal.

Zorg er voor dat de delen die niet moeten worden geschilderd afgedekt zijn.

Gebruik een rol met een redelijk korte vacht. Deze zorgt voor een fijne structuur.

Voor mooi schilderwerk komt het er op aan om een volledig vlak in één keer te kunnen afwerken.

Indien het vlak te groot is wordt er best met 2 personen gewerkt. Zo worden aanzetten vermeden die na het uitdrogen sterk zichtbaar zijn. Overlappingsen op delen die reeds droog zijn geven immers een ander optisch effect.

Begin met het schilderen van de plafonds. Begin in de hoek van de kamer. Ga eerst met een borstel tot door de hoek. Ga voor het aandrogen van de verf reeds met de rol door de hoek. Breng dan verf aan op de rol en bestrijk het oppervlak. Verdeel de verf zeer goed. Laat ze eventjes aanpakken en ga dan met de rol (zonder er nog verf op te doen) nogmaals zacht over het oppervlak. Zo krijgt men een fijne oppervlaktetextuur. Doe deze laatste beweging steeds in dezelfde richting.

Na de plafonds kunnen de muren volgens dezelfde werkwijze worden aangepakt. Muren en plafonds kunnen op dezelfde dag de eerste laag krijgen.

Na de eerste laag is het niet nodig om de rollen uit te spoelen. Verpak ze luchtdicht in een plastic zak. De volgende dag kan je er direct mee aan de slag.

De tweede laag mag ten vroegste de dag erna worden aangebracht. Begin terug met de plafonds.

De muren kunnen terug op dezelfde dag, dit echter enkel indien er tussen muren en plafonds 'afgelijnd' wordt met de borstel. Dit vereist een vaste hand. Zeker bij grote kleurverschillen tussen muur en plafond is het soms aanbevolen om eerst tape in de hoek op het plafond te kleven. Hiervoor moet de verf echter voldoende uitgehard zijn. Gebruik best een 'safe-release' tape (wit of paars). Deze kleeft minder hard waardoor de verf minder makkelijk zal lossen. Doe eerst een test met een stukje tape. Verwijder na het schilderen de tape. Hoe langer de tape blijft kleven, hoe makkelijker de verf zal lossen.

In de regel zullen twee lagen verf volstaan. Sommige felle kleuren dekken echter minder goed waardoor soms meerdere lagen nodig zijn. Bepaalde kleuren vragen een grondlaag in een andere kleur (vb grijs).

Sommige natuurverf (met olie als bindmiddel) droogt trager dan sommige synthetische verven. De

muurverf zal snel stofdroog zijn en snel overschilderbaar. Het duurt echter een hele tijd vooraleer deze verf volledig uitgehard is. In deze tijd moet zeer voorzichtig worden omgesprongen met het geschilderde oppervlak. Vegen op de muur geven in deze periode aanleiding tot blinkende vlekken. Zeker indien met felle kleuren wordt gewerkt.

Schilderen met kalkverf en leemverf

Schilderen met kalkverf vereist een iets andere aanpak. We gaan er in dit document niet diep op in. Belangrijk is om de herstellingen van putjes e.d. niet met gipsplamuur te doen. Door een andere pH-waarde zal de kalkverf anders uitkleuren (zeker bij donkere kleuren). Er is plamuur op de markt die dit probleem niet veroorzaakt.. Bij oude muren is het echter niet steeds nodig om putjes te herstellen indien met kalkverf wordt geschilderd. De kalkverf op gehavende muren geeft een extra doorleefd effect wat dikwijls net de bedoeling is.

Het schilderen van gipsplaatwanden met kalkverf wordt eveneens afgeraden. De voegen kunnen zich aftekenen in het schilderwerk.

Dezelfde opmerkingen gelden eigenlijk ook voor leemverf. Onregelmatigheden in de ondergrond kunnen zich sterk manifesteren na het schilderen. Let zeker op bij het gebruik van dichtkit. Indien de kit silicone bevat zal de verf op de kit donkerder kleuren.

VEILIGHEIDSVOORSCHRIFTEN

Draag bij het schuren een stofmasker. Oude verflagen kunnen lood bevatten.

Zorg tijdens het schilderen voor voldoende verluchting.

Let op bij werken in de hoogte, gebruik veilige ladders en stellingen.

Aandachtspunten nog even op een rijtje:

- Zorg voor een zuivere draagkrachtige ondergrond
- Was steeds de oppervlaktes af (behalve nieuw pleisterwerk)
- Zorg voor een goede voorbereiding van de werkplek
- Vermijd aanzetten door snel door te werken (eventueel met 2)
- Neem de droogtijden in acht vooraleer verder te werken
- Wees voorzichtig met het net geschilderde oppervlak, de verf is droog maar nog niet uitgehard